

Nr 151.

Av herrar **Johansson** i Mysinge och **Larsson** i Luttra, om inrättande av särskilda kulturnämnder i kommunerna.

Vår kommunala förvaltning har numera en avsevärd omfattning och torde, icke minst genom 1948 års kommunallagsreform, få än mer vidgade uppgifter. Verksamhetens ansvällning har efter hand föranlett tillkomsten av nya beredande och verkställande organ. Sålunda ha nämnder och styrelser tillkommit för handhavandet av hälsovården, nykterhetsvården, bostadsbyggandet, familjebidragsverksamheten, hemhjälpen m. m.

Det är betydelsefullt att den kommunala verksamheten kan följa med utvecklingen på samhällslivets olika områden och anpassa sig efter ändrade förhållanden. En ständigt fortgående förnyelse av den kommunala verksamhetens arbetsformer i enlighet med tidens krav är helt naturligt önskvärd för att icke säga nödvändig.

Tillkomsten av de nya storkommunerna medför många nya problem, som kunna bli svåra att lösa på tillfredsställande sätt. Genom sammanslagningen av mindre kommuner till storkommuner få de sistnämnda relativt stor befolkning och mångestådes mycket vidsträckta områden. Kommunens olika delar kunna ha skiftande struktur i fråga om näringsliv och bebyggelse. Därigenom blir det angeläget att söka främja känslan av samhörighet och tillgodose de skilda behov inte minst på kulturlivets område, som kunna göra sig gällande i olika delar av kommunen.

I de nya storkommunerna — liksom i de bestående kommunerna — uppstå ökade krav på kommunal medverkan genom anslag eller på annat sätt för att främja kulturlivet. Denna utveckling är naturlig med hänsyn särskilt till den ökade trivsel, som ökade kulturella resurser av skilda slag möjliggöra för kommunens innebyggare. Ungdomens föreningsliv liksom studie- och föreläsningsverksamhet, god teater och sund förströelse, samlingslokaler av god standard, idrottsanläggningar o. dyl. betyda otvivelaktigt mycket för att främja andlig och fysisk fostran och skapa trivsel och trevnad i bygden. Vad kommunen kan göra för att stödja sådana strävanden, bör självfallet betraktas som ett viktigt led i arbetet för att höja landsbygdens standard och motverka en olycklig uttunning av landsbygdens befolkning.

Inom kommunerna finnas i regel ett stort antal ungdomsorganisationer med skilda arbetsuppgifter samt lokalavdelningar av landets stora folkbildningsorganisationer, ABF, SLS, IOGT m. fl. Kommunal medverkan för att

tillskapa tillräckliga och trivsamma lokaler för olika kommundelars föreningsliv, bildningsverksamhet och behov av förströelse måste med hänsyn till nuvarande byggnadskostnader icke blott betraktas som önskvärd utan helt enkelt nödvändig. Självfallet är det även ett intresse för kommunen att såväl ungdomen som de äldre kunna samlas till sammankomster av olika slag. De lokala folkbildningsorganisationerna åtnjuta i allmänhet kommunalt stöd, vilket ofta är förutsättningen för bidrag från annat håll.

iblioteksverksamheten bör, liksom kurs- och föreläsningens verksamheten, klas under medverkan av kommunen. Ytterligare exempel skulle kunna anföras för behovet av ökade insatser från kommunernas sida på dessa områden.

Särskilt i kommuner med stor ytvidd och åtskilliga organisationer med skilda ideella arbetsuppgifter synes det erforderligt att samordna den kommunala verksamheten på ifrågavarande områden. Överblicken av de skilda behov, som kunna göra sig gällande, ett rättvist tillgodoseende av dem samt en tillfredsställande kontroll av anslagsmedlens användning torde göra det önskvärdt och i många fall erforderligt att ett särskilt kommunalt organ inrättas med uppgift att handlägga hithörande ärenden. Det är icke sannolikt att andra organ, i varje fall icke en med arbete överlastad kommunalnämnd, ha möjlighet att ägna tillräcklig tid åt alla de frågor som här uppkomma, långt mindre taga några initiativ på kulturlivets skilda områden. Ett allmänt intresse torde vara, att landsbygdens kulturfrågor icke komma i skymundan utan ägnas större uppmärksamhet. Det är inte minst viktigt att följa statliga åtgärder, så att kommunerna kunna tillvarataga de anslag, som statsmakterna ställa till förfogande. Därvidlag brister det icke sällan i landskommunerna. En särskild nämnd, förslagsvis benämnd kulturnämnd, skulle sålunda fylla en betydelsefull uppgift.

En dylik kulturnämnd borde lämpligen ha till uppgift bl. a. att förbereda behandla frågor rörande anslag till kulturella eller jämförbara ändamål (exempelvis idrott, gymnastik m. m.), att föreslå eller verkställa fördelning av kommunala anslag för dylika ändamål samt utöva viss kontroll rörande anslagsmedlens användning, att avge yttranden i frågor, som beröra nämndens verksamhetsområde, samt att handlägga de övriga ärenden, som kommunalfullmäktige finna lämpligt. Självfallet bör nämnden också äga initiativrätt. Den bör till kommunalfullmäktige kunna inkomma med förslag, syftande till att främja strävandena på kulturlivets olika områden samt ungdomens fysiska fostran. I vissa fall kan nämnden genom att kalla representanter för skilda organisationer till överläggning medverka till en ur alla synpunkter önskvärd samordning av strävandena, t. ex. när det gäller byggandet av samlingslokal. Nämnden bör däremot icke lägga sin verksamhet så, att den blir eller framstår såsom någon konkurrent till eller överorganisation för de lokala organisationerna. En viss samordning på

frivillighetens väg är mången gång önskvärd, men en likriktning är ett hot mot kultursträvandena. Fri tävlan och initiativkraft bör inte bli lidande av ett samarbete.

Kommunerna äga att utse särskilda nämnder, styrelser eller personer för beredning, förvaltning och verkställighet i de fall, där så befinnes lämpligt eller erforderligt. Detta innebär att kommunerna givetvis äga möjlighet att utse särskilda kulturnämnder med de uppgifter, som i det föregående exemplifierats. Ehuru skäl kunna tala för att bestämmelser rörande nämndens sammansättning och arbetsuppgifter böra utformas såsom en speciallagstiftning, äro vi icke beredda att innan närmare utredning verkställts taga definitiv ställning till detta principiella spörsmål. Det synes oss ytterst angeläget att denna fråga blir föremål för utredning, lämpligen av kommunallagskommittén. Frågan om eventuellt inrättande av kulturnämnder är av sådan vikt, att den bör prövas i samband med den omfattande översyn av kommunallagstiftningen, som nämnda kommitté har till uppgift att verkställa.

Med stöd av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om inrättande av särskilda kulturnämnder i kommunerna göres till föremål för närmare utredning.

Stockholm den 25 januari 1951.

Ivar Johansson
i Mysinge.

Gunnar Larsson
i Luttra.
